

EL CNJC PER LA MILLORA DEL SISTEMA DEMOCRÀTIC (3a Àgora Jove)
XXXIV AGO – Barcelona, 3 de març de 2012

El moviment associatiu juvenil és sens dubte un espai d'aprenentatge, vivència i transmissió de pràctiques i valors democràtics d'importància cabdal en la societat actual. El propi CNJC fou en el seu origen una expressió més del procés de recuperació dels valors democràtics viscut durant la transició i el seu funcionament està basat en els principis i la pràctica democràtica. Així mateix, en el seu discurs s'hi reflecteix la concepció del sistema democràtic com a instrument necessari per a una governança basada en la voluntat popular que permeti contribuir al desenvolupament personal i al progrés col·lectiu de la nostra societat.

Cal tenir en compte, però, que el sistema democràtic s'ha concretat amb expressions i matisos diversos en un gran nombre de països i societats i ha patit una gran evolució des de la seva primera conceptualització a l'Antiga Grècia. És per això que no es pot entendre la democràcia com un sistema tancat i únic, i cal considerar el caràcter dinàmic i perfectible d'aquesta per tal adequar-se i concretar-se de la millor forma possible a cada lloc i a cada moment per fer efectiva la voluntat del conjunt de la ciutadania en el govern dels pobles i les societats.

L'actual nivell de desafecció política o la pèrdua de confiança en les institucions públiques i organitzacions socials existents a la nostra societat poden ser alguns dels indicadors de l'estancament i de la incapacitat de l'actual sistema democràtic per donar resposta a les necessitats i expectatives de la població i per involucrar les persones en la presa de decisions sobre les qüestions cabdals de la societat on viuen.

Amb els seus matisos i particularitats es tracta d'una problemàtica existent en els diversos nivells d'organització institucional de la societat, des dels àmbits locals i territorials fins a l'àmbit nacional i estatal.

Així mateix, en el pla internacional, es fan evidents les mancances i la feblesa de la pràctica democràtica actualment existent i la incapacitat de les institucions i organitzacions internacionals per establir un sistema de governança justa i capaç de donar resposta als reptes i necessitats de la població a escala global.

En darrer terme, l'actual configuració del sistema democràtic a la Unió Europea és encara massa feble per vehicular la voluntat de la ciutadania en el govern i la presa de decisions.

És per tot això que, des de la confiança amb el sistema democràtic, però amb la convicció que aquest necessita evolucionar, enriquir-se i adquirir noves consistències amb pràctiques i dinàmiques que permetin involucrar més i millor al conjunt de la població en la presa de decisions col·lectiva, que el CNJC, a partir de les aportacions fetes a la 3a Àgora Jove planteja les següents línies de reflexió i proposta amb l'objectiu de contribuir a la millora de la qualitat democràtica de la nostra societat:

Millora i evolució del sistema electoral

Es considera necessària una reflexió sobre l'actual sistema electoral, entès com a instrument bàsic del funcionament democràtic, amb l'objectiu de cercar propostes que

contribueixin, per una banda, a una major proporcionalitat entre la voluntat de les persones expressada en el vot i la composició parlamentària resultant, i per l'altra, a augmentar el nivell de proximitat entre els representants i els electors, promovent un sistema de rendiment de comptes més efectiu i clar.

Increment de pràctiques democràtiques

Es considera que el sistema democràtic no pot limitar-se a l'exercici del vot en els comicis electorals, i per això cal fomentar i dur a la pràctica altres maneres d'implicar les persones en la presa de decisions d'aspectes cabdals de la societat on viuen, ja sigui a partir de consultes vinculants i referèndums a la població, ja sigui impulsant i consolidant sistemes de participació propositiva de la ciutadania en àmbits estratègics, o bé fomentant la participació i capacitat de proposta en l'àmbit legislatiu a través d'iniciatives legislatives popular.

Evitar l'exclusió del sistema democràtic

Més enllà de la concepció teòrica del sufragi universal, hi ha encara al nostre país franges de població que no tenen accés al dret a vot, com la població immigrada o les persones joves entre el 16 i els 18 anys. És per això que es considera necessari establir les bases que permetin desenvolupar el debat social necessari per considerar l'ampliació del dret de vot a aquests col·lectius, tenint en compte la coherència de drets i deures i el procés d'arrelament a la societat.

Millorar la transparència i garantir la separació de poders

La transparència en la gestió pública és cabdal per garantir la confiança de la ciutadania i per evitar i prevenir els casos de corrupció encara massa freqüents tot i que no generalitzables. És per això que cal enfortir els mecanismes que garanteixin una gestió pública transparent i a l'abast de la ciutadania. També es considera necessària una major transparència en el sistema de finançament dels partits que permeti a la ciutadania identificar els agents privats que donen suport a les diverses formacions polítiques.

En darrer terme, cal assegurar una veritable separació entre els poders legislatiu, executiu i judicial, ja que aquest és un paràmetre bàsic del sistema democràtic, establint sistemes que permetin evidenciar i corregir la manca d'independència de cadascun d'ells.

Democratització del context internacional i construcció democràtica d'Europa

La globalització del món actual ha fet insuficient el marc democràtic dels estats per tal de garantir una dinàmica i funcionament democràtic a nivell global. És per això que es considera necessari un procés de major democratització i enfortiment de les institucions internacionals que permeti avançar cap a la universalització de drets i responsabilitats, a partir de sistemes de presa de decisions més justos i representatius que possibilitin un major equilibri i capacitat d'entesa a nivell global. En aquest context, es considera cabdal el procés de construcció d'una Europa que vagi més enllà de l'àmbit econòmic i pugui desenvolupar-se també en el pla polític i social com a expressió democràtica de la ciutadania.

Evitar la ingerència democràtica del sistema financer

La capacitat operativa del sistema financer a nivell internacional sobrepassa els sistemes i mecanismes de control d'un sistema polític basat en els estats que s'ha vist desbordat i sense capacitat de reacció davant pràctiques irresponsables i abusives que estan condicionant la viabilitat i governabilitat de molts països europeus fins al punt de substituir governants escollits democràticament per dirigents nomenats de forma no democràtica.

Caldria concretar mecanismes que obliguin al sistema bancari a repercutir en la societat les injeccions públiques de liquiditat, establint un codi ètic d'obligat compliment per al sector bancari i, si és necessari, passant a ser de titularitat pública les entitats financeres rescatades.

D'altra banda, es considera necessari establir mecanismes per evitar l'evasió fiscal de grans fortunes i una legislació internacional que impossibiliti l'existència de paradisos fiscals, així com l'establiment de la taxa per a les transaccions financeres internacionals.

Capacitat per acordar els marcs de referència del sistema democràtic

La possibilitat de les persones per decidir i acordar el marc institucional en el que han de viure, ja sigui en la seva delimitació territorial, com en el seu model, s'entén com un principi bàsic del sistema democràtic i per això cal fer possible l'adaptació i evolució d'aquests marcs responnent a la voluntat majoritària de la població.

És important, per tant, garantir a la ciutadania l'exercici de drets, com per exemple el de l'autodeterminació o la possibilitat de modificar, si s'escau, el model d'estat en el que es vol viure.

Intensificar i promoure l'educació per a la participació democràtica

Els instruments democràtics i sistemes per involucrar les persones en la presa de decisions dels afers col·lectius no tenen sentit sense la voluntat de les persones de fer-ne ús i d'omplir-los amb la seva participació. Per això es considera bàsica i necessària una educació que fomenti la implicació de les persones en les qüestions col·lectives, que permeti assajar i habitar-se a la pràctica democràtica, que promogui la cultura del pacte i de la concertació i que capaci a les persones per abordar les problemàtiques i els reptes comuns de forma col·lectiva i organitzada.

Es considera necessari fomentar un major coneixement sobre els sistema democràtic i els seus mecanismes en el marc de l'educació formal, i dotar d'un major reconeixement social i suport a l'activitat associativa juvenil com a espai de foment i aprenentatge real de la pràctica democràtica.